

ցին՝ բողոքական սինոդը, որ բողոքական եկեղեցու ներկայացուցչությունն է, կա-
ռույցները համապատասխան հրեյի համա-
գումարը, հովիվների բողոքականների համա-
գումարը և որպես նախադրյալներ ժողովու-
րը, ինքը տիրապետող եկեղեցին պատ-
րաստվում է ընդհանուր եկեղեցական ժո-
ղով գումարել, թող չստան ռեբեմ, որ օ-
րենական արգելքներ կան։

Հարկավոր է միայն շնորհիվ որ այդ
միացման ձգտումները ամենևին քաղաքա-
կան դրոշմ չունեն, այլ դուրսկուստրական
չայլ ազգայնականություն է ազդեցության
թանձր խառնուրդ մէջ, վեց տարու զբաղե-
նայ կայ (միայն հարկերից վեցը—սար-
հապահար կրկնով), հայ ժամանակագր
հայ ազգային սեփականությունները առնու-
ղի են հանդիման, հայ կոստանդնուպոլսե-
րենամիություն, միայն ժողովրդին գործող հայ
բազմաբնույթ կարող է դարձանել ազգի դէպի
մահացում տանող հրահրողները։

Եթէ պատգամաւորները—կրօնց նախորդ-
ները համա—կրօնցին որոշ աստիճանով
համաձայնարարական կանխիկություններն զա-
ղափարը, իրանց անմիջական գործը ակե-
լի զիւրիկը կը լինի մտացկից դուրս կը
մնան այն թեկնածուները, որոնց ազգովին
գործունէ միտումը կառնածանքի տակ է։
Եւ չեմ կանխում շօշափել այստեղ թեկ-
նածուները ինչպէս, որովհետեւ, ինչպէս
միշտ պնդել եմ, այդ խնդիրը ներկայ հայ-
դանոցներում, կարող է վճռուի միայն էջ-
միաձին ժողովում։ Հայրապետական ամբողջ
միայն վկայված անցնող ունեցող կախու-
րանքները բաժին պէտք է լինի, փորձեր
այդտեղ բոլորովին անտեղի են։

Այս է իմ պատասխանը այն աւելորդա-
բանութիւններին, որոնք երեսացին լրագրու-
թեան մէջ եւ մասին։
Սա. Մամիկոնեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՆԵԿՈՒԹԻՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15 դեկտեմբերի
Լիւթիան. — Պաշտօնական. Նոյնի
Մեծութիւնները թագաւոր կայսրը և
կայսրուհին Ալեքսանդրա Մեծօրովնան
Կաթոլիկական Արքայապետին և Օգոստո-
սիան Աղլիկներին հետ այսօր քարեհա-
ճեցին մէկտեղ Լիւթիանայից Եւրոպե-
ական զբոսաւանդ դէպի Սեփաւոս-
պոլս։

Պետերբուրգ. — Արտաքին գործերի
մինիստրութեան կողմից. Համաձայն
լրագրական հեռագիրներին, Պէկինի կա-
ռավարութեան պաշտօնական օրդա-
նում տպված է իբր Պետերբուրգի շի-
նական դեսպանի հետ բացառութեամբ
ժամանակ արտաքին գործերի մինիս-
տրը յայտնել է, որ ռուսական գործերը
Մեծօրովն են մտնում ոչ այդ շրջանը
գրաւելու նպատակով, այլ սոսկ ռու-
սահայաստանի շահերը պաշտպանե-
լու համար։ Յիշեցաւ տեղեկութիւնը չէ
համապատասխանում իրականութեանը.
հօֆիէլետէր Մազոսովը այդ տեսակ
բացատրութիւնն չէ ունեցել չինական
դեսպանի հետ, չինական գործերը
չեն մտել Մեծօրովն։

Դանիայից վերադարձաւ Կայսրուհին
Մարիա Ֆեոփոքովնան։
Բոստոնի Պ. Վ. — Մեկնում է յատուկ
պատգամաւորներին բաղկացած քա-
ղաքային ինքնակարգութեան, վաճառա-
կանութեան և բարոյական ընկերութեան
ներկայացուցիչներին, որպէս զի ան-
ձամբ զեկուցանէ մինիստրներին խոր-
հրդի նախագահին և ժողովրդի, յուսա-
ւորութեան մինիստրին Բոստոնում
բժշկական ֆակուլտետ ընտալու մա-
սին կայացրած միջնորդութիւնը։

Վիլնիւս. — Լրագրիւններ յայտնելով,
զիւ մեր խորհրդային պէս Այս հորը
մինչեւ 1905 թ. վերջին կը լինէր շատ
խոր, նրա յատակից ստորերկրային անցք
կար, որ տանում էր դէպի Լիւթիանայի ա-
փը, ըստ յիշատակական կարգի օրերին
կառավարութիւնը, վախճանով որ չարա-
միտները արտադր փաստաբան գործեր կարող
են անել՝ զենքի պատրաստել և պահել,
քարով լցնել և օդանայից ստորերկրային
անցքը։

Գործը հանդէպ կ'ուր դեմում ալիքներ բարձր
և սրագրաւթ ըլլել վառ կանգնած է Գո-
րծիւնաբեր մեկուսացած բերդը. քանիչիկ
է այս բերդի տեսքը, նման է Մեքսիկի
մօտ գտնվող Չիլապիկի վանքին։
Գործը այս բերդը, վանքը ուղիղական
վրացական հնութիւններ են, շինված ա-
ռանց գեղարուեստի և ճարտարապետու-
թեան, ինչպէս և Պոլսի վանքը, շրջանի հնու-
թիւնները Մեքսիկի և այլն Ուրիշ բան
են Ամերի, Սանթոյին կամ Շիլապիկի ցրված
փոքր աւերակները, նրանց մէջ կայ գեղա-
րուեստ, նրանց նախնի մարդ յուզվում է
անչափ երանել և մանրակրկիտ աշխատանք-
քի քարացումը տեսնելով։ Մինչևիս վրա-
ցական այս աւերակները անհայտ շինու-
թիւններ են, և որպէս պատճառն այն է, որ
այս աւերակները չեն եղել մարդաշատ
կենտրոններ, այլ սեփականութեան փոքր
բնակարաններ Այգլան չէ Ամերի կամ Շիլապի
որ մարդաշատ թագաւորութեան մէջ գտնու-
վելով՝ երկար ժամանակ եղել է քաղաքա-

այս նոր տարու առիթով կայսրի մօտ
սովորականի նման ճաշ չի լինի, որով-
հետեւ կայսրը մի փոքր տկար է։

Բացվեցին աւստրիական և ռուսա-
րական պատգամաւորութիւնների նիս-
տերը խմանակաւոր բիւլէի քննու-
թեան համար։

Բելգրադի աւստրո-ռուսարական մի-
սիային յանձնարարվեց Պետր թագա-
ւորին և սերբիական կառավարութեա-
նը անկեղծ ցաւակցութիւն յայտնել
կայսրի և կայսերական կառավարու-
թեան կողմից գերեզմանատնից ստոր
կերպով Պետր թագաւորի դաժգը գո-
ղանկուր առիթով։

Ռուսարական պատգամաւորութեան
մասնագործին մէջ էրնոտայր մասնա-
շնեց, որ աւստրիական դիվանատան
աշխատում է աշակցել շուտափոյով
վերջացնելու թիւրք-իտալական պա-
տերազմը, որովհետեւ պատերազմի շա-
րունակութիւնը սպառնալիք է Բալկա-
նի status-quo-ին։ Մասնաշնորհով թէ
Աւստրո-Ռուսարական քաղաքականու-
թեան հիմունքները կը մնան անտու-
սան, և ընդգծելով, որ ֆրանսոս-գերմա-
նական մարտիկեան համաձայնութիւնը
ընդունվեց փառ հուսանութեամբ, է-
րնոտայր յորդորում է շուտափոյ քննել
գործի բարեփոխումն օրինագիծը։

Սօֆիա. — Իշտիք մեկնեց բժշկական
մի մարմին վիրաւոր բոլորներին օգ-
նելու համար։

Համաձայն սահմանադրութեան փո-
փոխութեան, կազմվեց ու պատգամա-
ւորներին բաժանվեց այն օրինագիծը,
որով արքունական ծախքերի ցուցակը
կազմում է 1,800,000 ֆրանկ և թա-
ղուհու անձնական տրամադրութեան
տակ զբոլում է 50,000 ֆրանկ։

Բերլին. — Պաշտօնապէս հաղորդվում
է, որ գերմանիայի առաջատարներում
թունաւորութիւնից մահացան 36-ը։
Հիւանդացանների թիւը 100-ից անց
է. մեռան 50։

Հոմ. — «Կո. Գ. Իտալիային» հաղոր-
դում են Ալեքսանդրիայից, որ Կարմիր
Կիսալունքին կ'օգնուր դրանք է մի
արկի՝ «Գրում-Դում» փամփուշտներով,
որոնց իբր գործ են անում իտալացի-
ները։ Թիթիայից մասնաւորում է, որ
փամփուշտները վրա իտալական զրօշ
չէ կայ արկի վրա նկատելի է
թիւրքական մասնակարող ֆարիկայի
նշանը։

ՃԵՆԱՍՈՐ ԱՐԵՆԵԼԵՈՒՍ

(Պետերբուրգի Հեռ. գործ.)
15 դեկտեմբերի
Պէկին. — Այսօրվայ հրովարտելով
անհրաժեշտ է ճանաչվում գումարել
արտակարգ կերպով ազգային ժողովը՝
պազայ պետական կազմի ձեռն հարցը
որոշելու համար։ Իւսանչիկային հրա-
մայված է հոգալ շուտափոյով կազմա-
կերպելու ընտրութիւնները։ Նշանակե-
լով գումարման ժամանակը, և պայմա-
նաւորելի հանրագեղեցական կուսակ-
ցութեան ներկայացուցիչներին՝ հեռ'՝
պատերազմական գործողութիւնները
բաղաբեցնելու մասին։

Հանրագեղեցական գործերը գրաւեցին
Յիպալոսը՝ Խանիանից դէպի հիւսիս։
Մարբին. — Ծանխայից, մանջուրա-
կան տահնագների պատգամաւորներին,
տեղեկութիւն տալով, թէ խաղաղ
կոնֆերենցիան հաջիւ թէ գրական ու-
րոշման յանգի։ Պատգամաւորները
խորհուրդ են տալիս ազգաբնակչու-
թեանը պատրաստվել յեղափոխական
գործողութեան։

Կան խորը պայքարի կենտրոն և ին ամ-
բողութեամբ ու զեղարուեստական ինքնու-
րոյն ռոմով գերապանցել է հարեան երկիր-
ներին։

Նոյնիքներ 1-ն էր. եւ ցած եմ գտիւ
Գործիւնաբեր վանքից, վերջին հայեացք
գցում Լիւթիանայի ընդարձակ հողին և
նրան սահմանազոյ կովկասեան լեռնաշղ-
թային և տխուր վերադարձում եմ. եւ չեմ
մտնում այլևս Գործի, այլ ուղիղ գնում եմ
երկաթնուղու կայարանն Գոմար կը լինէր
քայլի Գործը մէջ և զերեւ ժողովրդի օրը
չնկել, ընկճվում է, ամառում է վրացա-
կան եղբայրակցներին տանել, նրանց զե-
րուկները անխնայաբար լինել։

Մ. պէտք է մեծ նման, պէտք են պա-
ճառ միտք և անկեղծ գործիչներ, որ հայ-
րենի եկեղեցուց հաղիւ կարծած այս լե-
զուով ու մտքով օտարացած, խորթացած
ժողովուրդը նորից վերադառնայ հայոց
եկեղեցու փառակը, գիտակցութեամբ յո-
ւազօքները և Գերբոր Լուսաւորչի եկեղե-
ցում Գերբոր Լուսաւորչի լեզուով աղօթել
80,000 վրացախոսներին գերութիւնից ազա-
տել և նրանց հայրենի մտածել և հայրենի
խօսելը մի նուէրական և մեծ նպատակ է,
որի վրա ուշադրութիւն պէտք է դարձնեն
բոլոր գիտակից հայերը, հայ մտաւորակ
նութիւնը և ազգային կոնֆորմիստը։

Գ. Տէր-Ռուբինեան

Կոստանդնուպոլիս. — Տօկիոյի ժուրնալիստ-
ները, գրականագէտները և փաստա-
բանները չինական հարցի առիթով դու-
մարված միտքիցին այն կարծիքը
յայտնեցին, թէ չի պէտք է հնչում
գործարքը Չինաստանի վրա, պէտք է
ճանաչել կառավարութեան ձեռն համա-
պատասխան չին ազգի մեծամասնու-
թեան ցանկութեան։

Չիֆու. — Լիւթիանայի կարգ ու կա-
նոնը վերահաստատված է։ Թատագրին
արգելված է զէնք կրել։

ՎՈՍԲՈՐԻ ԱՖԵՐԵՆ

Կ. Պոլս, 8/21 Նոյեմբեր
Պատերազմական ընտրութեան օտար
շրջանակներում մէջ գտած ընդունելութիւնը
նշանակել է։

Մասնաւորապէս ճարտարականաց ընտ-
րելու Դուբեանի ձախողութեան թիւրք մա-
տուլին կողմէ գոնութեանը ողորուեստա-
կան, ինչ որ կը նշանակէ, թէ ճարտարական
գործունէութիւնը շատ հաշտ աղօթ չի գի-
տելի կառավարական շրջանակի մէջ։
Մասնաւորապէս առիթով մը կ'օգնից
տեսուէ Բէհար-Բէի հետ տեսակցութիւն մը
ուսնայի, որ խանդավառ ուղարկութիւն
յայտնեց Արշալուսեան ընտրութեան հա-
մար և ըստ, թէ շատ ուրախ պիտի ըլլայ,
եթէ անոր պէս անկողնակալ մէկն ալ
կրտաւորվի պատերազմ ընտրութիւն։

Բէհար-Բէի վերջապէս արգանք կը
ճանաչաւ տեղապահութեան շրջանին և հա-
մար է անոր, մինչ շատ հեղեղան
բաւերով խօսեցաւ ինքի Դուբեան արա-
քանի համար, որուն օտարակից-եկեղեցա-
կանի հանգամանքը ամենն աւելի ծիծա-
ղելի կը համարէ Բէհար-Բէ։

Միւս մինիստրներն անոնք, որ արդէն
ճանաչած են Արշալուսեան արգանքը, հաւա-
նալով են, որ գոնութեամբ ողորուեստ իր
ընտրութիւնը։
Մագնաւորապէս սակայն դեմքի է, թէ
կառավարական շրջանակէ դուրս, ճարտա-
նական շրջանակներում մէջ ալ Արշալուսեան
ընտրութիւնը աղէկ ապաւորութիւն ըրած է։
Երեկ գիշեր Ռուսիոյ վեհ. Յարեւ. ա-
ռուսան տարեկարծին առթիւ շնորհ երկույթ
մը արուեստաւ դեսպան Չարիքովի կողմէ։

Այդ երկույթի միջոցին հայ հրաւիրաւ-
ները՝ Չարիքովի մասնաւոր կերպով լսե-
ղակցութիւն յայտնեց Յովհաննէս արքեպ-
սկոսին, ընտրութեան համար և իր
գործունէութիւնը ըստ չէր ծածկել։ Նոյն
իսկ յայտնեց, թէ անոր վաւերացման իրա-
դէն ելլալն անմիջապէս յետոյ ինքը կայ-
ցիւն պատրաստելու։

Արշալուսեան արգանքին կը մնայ օգ-
տուի կառավարական բարեացակամութե-
նէն, ըստ մասնաւոր ձեռն գիտալ օտար
շրջանակներու կողմէ ցոյց արուած բարե-
կամութեան օգտուելու։

Հոս, քանի որ խօսքը ըրինք Ռուսիոյ
դեսպանին այդ կէս-գիւղանկարական և
կէս-քաղաքական ընդունելութեան, կարծէ,
որ դիտել տանք քանի մը նշանակելի կէ-
տեր։
2,500 հրաւիրաւոր ցրուած էր, սակայն
միայն 1,000 հոգի պատասխանած էր այդ
հրաւիրին։ Մասնաւորապէս շատ դիտուե-
ցաւ ու շատ խօսեցան, թէ այս տարի
դեսպանը հրաւիրած է մասնաւորապէս
բոլոր պատրիարքարանները վարչական
անդամները, ինչպէս նաեւ մեր պատրիար-
քարանք քաղ. ժողովի անդամները։ Այդ
հրաւիրին պատասխանած էին Գեորգ Աս-
լանեան (քաղ. ժողովի անդամաւոր), Տիգ-
րան Բէյ Անճանեան, Տիրան Երկանեան, Ե-
րուսաղ Սորաւան։

Նոյն իսկ չէր մոռցուած պատրիարքա-
րանի ֆրանկներին քաղաքապետը՝ Յ. Ալ-
իւրի, որ վերջին կաթողիկոսական խնդ-
րոյն առթիւ կատարուած ընտելութեանց
միջոցին թարգմանի պաշտօն վարած էր։

Նաեւ ներկայ էր առեւտրական և երկրա-
գործական մինիստր Սիւսանեան, ծերակու-
տակա՝ Ազարեան և երաժէշկները, մեծու-
սաւոր զօքոր Տաղաւարեան, Ստեփան
Սպարթալը, Չուրապ, Պոլիէզիսեան և Հա-
լանեան, և ազգ. երեսփոխան Հրանտ Ասա-
տուր, Ստեփան Սպարեան, Յակոբ Սթամ-
պուլեան։ Ներկայ էին նաեւ հայ լրագրա-
պետներ։

Մասնաւորապէս դիտուեցաւ, թէ բազմա-
թիւ թիւը գիտութեաններ կային հրաւի-
րաններում մէջ, որոնք ամենն աւելի կը
մեծարուէին և յաղաքանք կարճատեւային։

Դարձեալ շատ աղէկ զարեւա. դեսպան
դէպի Վերջապիտիւն խաղաղապետը ցոյց
տուած համակրելի վերաբերումը։
Աւալին նստած՝ երբ դեսպանատան Ա.
քաղաքապետը ներկայացուց Բէհանը պ.
Չարիքովին, աւելի սերալի վերաբերում
ցոյց տուաւ և մասնաւորապէս իր խնդա-
ցութիւնը յայտնեց Բէհանին, անոր այս
շարքով օրը իսկ գրած մէկ խմբագրակա-
նին համար, որ Բէհէ մարդ ըլլալը՝ Ռու-
սիոյ նման խորագրի և ձեռն գիտալ արա-
մարանական այն ամբողջութեամբ տեղի-
նութիւնը, որով միշտ օժտուած են հա-
յոց առաջին խմբագրիչները գրութիւնները առ
հասարակ։

Չարիքովի հաւատացած է, թէ Բէհանին
քաղաքապետը ընդգրկումը միայն օգտա-

կար կրնայ ըլլալ հայ ազգին, քանի որ
ռուս կառավարութիւնը միշտ համակրէ է
հայ տարրին, իբր շինարար ու աշխատաբ-
նորդութեամբ մը, որ օժտուած է մեծ ընդու-
նակութեամբ։

Յետոյ Չարիքով ինքն անձամբ առաջ-
նորդած է զԲէհան երաժշտական սրահի
Երեկոյթին ամենն տար մէկ պա-
հուն, երբ Բէհան ոգևորեալ մէկ խօ-
սակցութեան մը ըստուած էր մէքուս
Բիլլա Նուրի հետ, շրջապատուած քանի մը
ուրիշ հայերի, Չարիքով եկած յատկապէս
Բէհանը հրաւիրած և գրեթէ թեկն մտնե-
լով առաջնորդած էր ընդհին, ու իր ձեռ-
քով մեծարանքներ ըրած էր։ Անորով
խաղաղապետը, որ միշտ գիտէ առիթը
նպատակաւ դարձնել, բաժակը պարպած է
է համայն Ռուսիոյ վեհ. Յարեւ. Նիկոլայ
Բ.-ի, Թագուհոյ, ու Յարեւիչին կենացը,
ինչպէս նաեւ դեսպանին, որուն ալ անուան
տարեկարծն էր։

Չարիքով փոխադարձաբար երկրորդ գաւա-
թով մը հայ ազգին կենացը և անոր ան-
դոր բարգաւաճութեան համար բաժակ ա-
ռաւարկեց, մասնաւորապէս հայ դիտուե-
րուն և անոնցմէ տեղեկացող միւս հայե-
րուն մեծ ուրախութիւն պատճառելով։

Ապա հոյակապ այս բոլորը նպատակաւ
նշաններ են և ցոյց կուտան, թէ Չարիքով
որքան աղէկ կառավարուած է հանդէպ հայ
ազգին, ինչպէս միւս քրիստոնեայ ազգերուն,
որոնց իր բարեկամական դիտողութիւն-
ներով... առ Բ. Դուս, կրնայ ամենամեծ
ծառայութիւն մատուցանել։

«Հասկցողին շատ բարեւ»։ Շատայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆԱԿԱՆ ՄԱՆԱԿՈՒԹԻՆ
III *)

Դանիա-քանի խնդիր, գործիչներ են նաեւ
տալիկ գաղափարական առօրեայ կառի մէջ,
որոնց յշտապար անհանգստ է մեր պատ-
մութեան, մեր գրականութեան մէջ։

Երբ մենք ներկայիս համար ուզում ենք
մի բան փաստելով ապացուցել, մի իրեա-
կան գործ մեկը, ապա գտնուում ենք
մեր ազգային կենսի մեծանշաններին և
նրանց օրինակ բերում։ Նրանք, մեր գրա-
կան, պատմական և ժողովրդական պոէզի-
ական գործիչները նախ նրանով են բար-
ձր և առաջին ժամանակակից նոյն մեր
անգլիս գործիչներին, նրա համար են մեզ
այսպէս պնդան ազգից և պիւրի, որ
նրանց բերանի և սրտի լեզուն եղել է
մէկը, ապա՝ նրանք ինչ եղել կեղծ փառի-
սցիւններ, շահամուլ և մեծամիտ մարդկներ։

Նրանք ուսուցել են հայ սերնդին սրել
հայ ազգը, հարգաւոր հայ ժողովուրդը և
այդ ամենը նրանք ժողովրդի առաջ ապա-
ցուցել են իրանց օրինակի անմահ գոր-
ծերով և անձնագործունէով։

Կարելի է ռուսալ այս ամենը, և ժա-
մանակ չէ պահանջելու այժման հայ
գործիչներին՝ ընթանալ իրենցական այն
ճանապարհով, որին ուղղութիւն են տուել
գաղափարական հայ ռասիլներին շրա-
ված ձեռքերը։

Ինչու չը պէտք է հայ ազգը թեպէտ
ցիր ու ցան երկրաշնչի գնաղաղան մասե-
րում՝ լինէ մի գնաղաղած կուռ մարմին,
որպէս ի կարողանալ իրմանով գոյութեան
կուռ ամեն մի հարուստին։

Ինչու համար մենք իրար այնքան ենք
օտար, այնքան նեղուր, որ ամեն անգամ, երբ
մի որեւէ գործ ենք ուղղում շինել, մեր
շուրջը բարձրանում է բաբելոնեան խառ-
նալուծութիւնը։

Ինչու չը պէտք է հայ ժողովուրդը այդ-
քանից անգամ մինչեւ քաղաքապետ իրեւ-
թիւնը մնալ, կրթիւն և դարձանայ հայկա-
կան ոգով։ Մեն այս զորջիւղի տակ պէտք է
աղբի և դարձեւ ամեն մի հայ, եթէ նա ի-
րան հայ է ճանաչուած։

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.